

BUDA-PESTA

16 Iuniu st. v.
28 Iuniu st. n.

Va esi duminică.

Redact.: strad'a iernej nr. 1.

Nr. 24.

Anulu X.
1874.

Pretiuulu pe unu anu 10 fl.
Pentru Romani'a 2 galbeni.

Copíiloru mei.

mea inima duiósa,
Ai mei tineri ani vi-i dau;
Chiar plangéndu eu sum voiósa,
Candu cu voi alaturi stau.

Voi mi-sunteti mangaere,
La dureri curagiu mi-dati;
Suportu reulu cu placere,
Candu voi rideti séu jucati.

Dragii mamei, ori ce lupte
Eu le duc cu voi usioru;
Dumnedieu sè ve ajute,
Sè ve fia Protectoru!

Ér pe bun'a vóstra muma
Totu-de-una s'o iubiti,
Si pe frunte-i o cununa
Cu respectu sè-i impletiti!

Cà-ci in asta lume mare
Dureri grele-a incercatu,
Si in lacrime amare
Sufetu-i s'a innecatu.

Crisitia Asenescu.

Contes'a Cornarini.

— Novela originala. —

(Fine.)

„Gasindu prefacerea nedémna de unu barbatu, i vórbfi de amorulu meu, ce numai cu viéti'a se va finí, si mi-luai adio, pentru unu timpu mai lungu.

„Patri'a mea cu natur'a-i selbatica-marétia, cu muntii ei tiepísi si vasti, cu miclele valcele printre cari sierpuescu riurele cristaline, mi-para cu multu mai frumósa, mai placuta, decâtu alta-data. Si candu me felicitara parintii, candu se manifestà bucuri'a lor prin imbratísiári calde, atunci simtii, cà câtu iubescu pe Silvia, cà viéti'a fara ea mi-ar fi numai o tortura.

„In dîlele urmatórie descoperfi parintiloru, majorului, dorinti'a de a intrerumpe servitiulu militariu si a continuá studiulu intreruptu. Ei se mirara multu de asta schimbare neasceptata, dar o primirá cu bucuría.

„Oh! nime nu sciá, cà peptulu meu se umpluse de dorinti'a de a devení câtu mai ingraba barbatu independinte si de a oferí atunce rangu avere anima unei persóne amate.

„Tóte visele víitoriului le petreceam in bratiile parintiloru mei, si Silvia avea putere a le realisá.

„Candu me intornai aice, indreptai pri-

mii mei pasi catra locuinti'a ei. Nu aflu cuinte pentru a-ti spune gratiositatea ei la vederea mea; ea suridea si eu pluteam in estasu. Numai dupa ce spusei hotarirea de a studiá mai departe, fruntea cea nalta i se pali. Dar se linisei, si la momentu vócea ei, petrecuta de acórdele pianului, cantá acele cuvinte cu cari Teresia Cronos s'a despartitu de amiciei ei.

„Dilele mi-treceau rapede si totu maitare se apropiá ór'a despartirii. Cu câtu o doriarnainte, cu atât'a ceream acum intardiarea ei, cà-ci nu puteam crede la o despartire asiélunga de Silvia, — pe care o iubiam cu ardóre.

„O óra naintea plecării o cercetai. Ea erá in unu boschetu de arborasi, unde se aflá unu scaunu pe care siediuramu noi de atâtéori. Manile ei tineau o brodaría, dar ea nu lucrá, ci cantá unu cantu de despartire. Am audítu cantarea aceea de multe-ori, inse nici odata nu erá cantata cu atât'a doiosia, cu atât'a simtiu.

„Aparinti'a mea o suprinse placutu, cà-ci ochii ei luciau intrebându cu mirare: „Dta inea aice? Eu te credeam departe!“

„— Si mie a-i cantatu acestu adio? Ah! eu n'am pututu sè plecu fara a-ti dice inea odata, cà te iubescu cu tóta puterea junfei, si déca sórtea mi-va fi fatala, ultimulu suspinu mi va fi numele: „Silvia.“

„O privfi mai odata profundu si dulce, o rugai sè nu me uite si apoi plecai pentru a-mi ascunde lacrimel dinaintea ei.

„Trecuse unu anu de la acea despartire. Eu traiam in centrulu unei capitale, tacutu si retrasu, amorului si sciintiei. Serfitorii timpului anticu si nou, limbele si vorbirele loru, erau singurii petrecatori a dileloru mele. Numai candu primiam câte o epistola de la Silvia, inpingeam tóte la o parte pentru a gustá nectarulu cuvinteloru ei.

„Anulu urmatoriu aduse óre-care schimbare in traiulu meu.

„In tinerimea studiósá aflai mai multi cunoscuti. La inceputu me cam feriam de ei, cà-ci traiulu loru celu liberu nu-mi placea de locu. Mai tardíu incercai a-i reformá cu feliu de cuvinte. O! nebunu, nebunu ce eram; credeam sè-i indreptu, sè dirigu pasii loru rataciti — si eu cu incetulu perdui din puterea propria, pana ce in fine stateam pe o suprafatia cu ei.

„Colegii de la universitate me aruncara in undele unei vietii necunoscute, si o ratacirea

urita veni a supra mea. Singuratatea cu dilele ei pacinice de lucru, ideile amoróse se vediura inlocuite de unu traiu selbaticu esaltatu. Me miram insu-mi, câtu de pucina ostenéla constá, pentru a te legá de torentulu omenimei sburdate, si pentru a reaflá de odata o multime de amici.

„Noile placeri trasera o perdea désa peste cele trecute. Nu-mi mai aduceam a minte de amorulu meu, de Silvia — si de parinti cu atât'a mai pucinu. Dilele mi-erai scurte si asié de mesurate, câtu nu-mi remanea nici atât'a timpu pentru a deschide epistolele primite.

„O Dómne! cu câtá pietate ceteam odata scrierile Silviei si-a iubitiloru mei parinti! Atunci erá geniulu bunetiei langa mine, si nu nesce fiintie corupte, fara simtiu si moralu.

„Intr'o deminétia, dupa ce petrecui o nópte sgomotósa, mi-adusei a minte cà 'n ajunulu dilei precedente observai intre multimea epistoleloru nedeschise una cu nisce trasuri de totu straine. Eu o aflai, o deschisei, dar ce vediui?

„Unu óre cine, care mi-cunoscea viéti'a, care mi-urmariá totu pasiulu, mi-anunciá mórtea orfanei Silvie.

„Ea orfana? Mórta? Asta nu erá cu putintia. Cautai, sè aflu vr'o epistola, sè vedu déca e adeveru, dar uitasem cà flacar'a caminului le consumase tóte.

„Me aruncau intr'unu scaunu si nemiscatu priviam la scrierea ce tîneam in mana.

„Ca unu velu de focu trecù prin spiritulu meu viéti'a cea scârbósa, si 'n acestu momentu desceptu durerea me invinse si eu incepui a lacrimá. Silvia fiinti'a cea curata, a remasu orfana, eu am insielat'o si anim'a ei juna s'a frantu.

„Mi-blastemam viéti'a, cà-ci me facusem caleulu unui angeru castu.

„Scrisei mai de multe ori amicului meu, dnei Elena, dar nu primfi nici unu respunsu. Ei mi-condamnau purtarea, si eu le dadeam totu dreptulu.

„Intemplamintele aceste meschimbara cu totulu. Retrasu éra in singuritate studiam cu diligintia, si dile, septemani treceau fara a lasá sè intre cine-va la mine. Noptile le petreceam cu ochii deschisi urmarindu imaginele, ce-mi presintá cainti'a. Vedeam ped'na B. bolnava de mórte; Silvia ca o umbra rugatória la capulu ei. Si éra vedeam pe Silvia luptându-se cu mórtea, strigandu numele meu cu ardóre, si-apoi éra blastemandu-lu grozavu.

„Me luptam cu desperatiunea, cà-ci cugetele grele apesau peptulu meu. Adese me întrebám, cà de ce a trebuitu sè vorbescu unei copile asié tinere — de amoru, nainte de-a me cunósce însu-mi bine? Prin acestu amoru am veninatu viéti'a ei, am facutu ca ea sè între nainte de timpu in sínulu pamentului.

„Finindu-mi studiele, parasí capital'a, unde se petase sufletulu meu.

„Me aruncai la sínulu parintiiloru iubitori, cari nu cunosceau anim'a fiului lor. Tóte dílele, tóte serile le petreceam intr'o visare durerósa sub crengile unei salci, ce o plantasem, ca totu de-una sè-mi aduca a minte de cele trecute.

„Trecù vér'a, tómn'a, picà néu'a albindu muntii, trecù si acést'a, si dupa ea veni primavér'a. Eu me întorsei in decórea patriei mele, in muntii cei nalti, unde nu intalniam pe mine, cà-ci me facusem inamiculu omenimei, si unde aveam o unica petrecere ce se concentrá in o capríora tinera blanda, a carei nume erá „Chora.“

„Numai Chora se parea cà pricepe durerea mea, cà-ci candu stateam pe verfulu vr'unui munte, privindu la abisulu ce se deschidea josu, ea se alipiá de mine, si ca si candu mi-ar fi ghicitu cugetulu mi-lingea manile reci.

„Intr'o séra aparù pe celu mai naltu vârfulu alu muntelui o figura albastra. Eu mi-incordai privirea si o vediu cum statea ea intocmai ca o aparintia divina, cu fati'a catra ceriu. Figur'a ei eterica notá in razele lunei balae, si eu mi-intinsei manile, cà-ci parea cà o cunosc.

„Nu sciu observatu-m'a, séu sunatu-a ór'a, cà-ci ér a disparutu.

„In noptile urmatórie asceptam sè vina; dar ea nu se mai aretà.

„Tardíu la tómn'a arangiasse majorulu cu oficierii garnisoni o partia de venatóre. Dóue díle durá alergatur'a, si multe fiare si-afflára mórtea. A trei'a nópte fiindu ostenitu me culcai mai timpuriu. Abié dormí unu somnu si-o cantare frumósa me desceptà. — Voindu sè audu mai bine deschisei ferést'a si ascultám cu atentiune. Erá o cantare plina de farmecu, trasa de acea melancolía dulce, ce este propria cantecelorú nóstre. Atrasu totu mai tare de modulatiunea cantului privíi catra vale si vediu sub crengile salciei: „umbr'a cea alba.“

„Alegai afara ca sè o vedu, dar ceriulu o luà sub scutulú seu, cà-ci nóptea s'a întunecatú, orisonulu s'a acoperitu de nori grei, stra-

lucindu din departare, ca cum ar porní resboiu unulu a supra altuia; fulgerile si tresnetele se apropiu cu sgomotu si eu nu putui pasí mai departe. Atunci mi-esplicai aparintia umbrei ce semená cu nefericit'a Silvia — astu-felu: cà vediendu sufletulu ei, cainti'a mea, a descinsu din ceriu pentru a-mi cantá o cantare de consolare.

„Erá o superstitiune din partea mea, dar ea mi-alinà viéti'a, si eu incepui ocupatiunile ingramadite. In ele aflám placere, distractiune, si numai candu intalniam vr'unu colegu de la universitate, simtiam durere, cà-ci ei erau rumeni si plini de viéti'a, éra eu semenam unui mosinégú. Ah! suferintiele, mustràrile proprie, mai tare te imbetranescu decâtu timpulu!

„Dupa aceea veni timpulu candu audíi pe majorulu vorbindu cu parintele meu despre dta, cà-ci pe contele lu-cunosceam deja. Fiintia dtale deschise anim'a parintelui meu, si totu de-una candu se întorná din T., se simtiá mai usioratu vorbindu-mi de compatimirea ce ai la suferintiele lui. Si câtu de dulce erá pentru mine convingerea, cà mai esiste o persóna, care scie torná balsamu alinatoriu pe anim'a lui!

„Pentru mine inse erai mai multu. Erai femeia aceea ce posiedea insusirea nobila, a consolá fara afectare, si-a apretiuí durerile persónelorú ce stateau mai josu decâtu dta. Fara a te cunósce, fara a te fi veditu candva, te iubiam ca pe o sora, care me parasí din cea mai frageda etate.

„Si candu me conduse contele in acea casa, candu audíi pianulu mie atátu de bine cunoscutu, candu audíi vócea dtale, puterile me parasira.

„Acum vei scí de ce ascultám diminéti'a la tonurile pianului, vei scí de ce te privíi asié uimitu candu scuturasi pomulu de orangi: cà-ci tóte aceste le facuse Silvia nainte de optu ani.

In vil'a dtale mai vediu odata umbr'a ei. Erá in sér'a candu se invitase aristocratia locului pentru a serbá aniversari'a contelui. Pepita cantase acea minunata cantare ce parea cà se alese pentru anim'a mea. La fine nu mai putui sè resistu, voiam sè scfu cum a ajunsu contele proprietariulu acelei case, luai pe Pepita de bratiu si trecuram in despartimentulu vechiu.

„Ea mi-a spusu cum cas'a a ajunsu a dvóstre, si-mi vorbí cu tristétia de scump'a ei Biondela, pe care o cunosceam eu mai bine de-

câtu ori care din lume, cà-ci erá fínti'a animei mele: erá — Silvia.

„De odata flacar'a luminei se intunecà, si inaintea nóstra aparù umbr'a cea alba.

„Ea se apropià, si miscandu o rosa, mi-aduse a minte de juramentulu meu facutu la despartire.

„Unu momentu nu vediui nimica. Candu deschisei ochii, umbr'a disparuse. Atât'a pute-re mi-mai remase, câtu putui rogá pe Pepita sè-mi pastreze secretulu.

„Cele ce au urmatu le scfi. Nu-ti erá permis a vení langa mine, cà-ci vócea dtale mi-aducea a minte de — Silvia.

— Asié dara Silvia dtale a fostu Biondela, rudeni'a Pepitei? — lu-intrerupse contes'a.

— Da, si de siguru nu s'ar fi apropiatu Pepita de mine, de sciá, cà eu am fostu caus'a de a parasitu ea lumea asié de timpuriu.

— Si eu credu, cà in mine, in fati'a mea, affi o asemenare cu Silvia dtale? — intrebà ea privindu in josu.

— Nu chiar in fatia, dn'a mea, cà-ci de si avea ea unu peru aurú, in fati'a ei nu se vedea acea albétia ce e comuna germaneloru, blondine. Ea avea o fatia négra, unu peru lungu si o vóce ce semená cu a dtale. — Lasa-me sè-ti spunu, cà me simtu multu atrasu de dta, dar a te iubi adevratu nu potu, cà-ci acelu simtiementu incungiura in cealalta lume pe — Silvia.

Elu acceptà unu respunsu de la contes'a, dar vedindu cà ea tace, continuà:

— Despretiuesce-me, nu cugetá la mine, cà-ci nu sum demnu de dta, dár lasa-me sè moru acolo unde eram odata fericitu, ca nainte de-a 'nchide ochii acesti osteniti sè ceru iertare de la acele locuri, cari au vediutu o fíntia angerésca — cum torturata de suferintie — a trebuitu sè móra!

— Nu! eu nu te lasu desperatiunii, — dîse contes'a, sculandu-se cu maiestate, si in privirea ei se reoglindá buneti'a si nobleti'a.

Barbatulu greu cercatu statù ca spaimantatu, apoi reculegandu-se acoperi manile contesei cu sarutári.

— Ti-juru aice, in loculu pacei, unde póte se odihnesce castulu corpu alu acelei flori rupte de uraganulu sortii, cà voiu scí apretiuí sacrificiulu dtale. Am pecatuitu greu contra unei familie oneste, si suferintiele mele ca barbatu au fostu pedéps'a meritata. Acum infrantu apucu man'a ce mi se tinde in ór'a a

unu-spre-diecea, si cu juramentu promitu a nu uitá in viétia nobil'a fapta a dtale!

— Uita tóte cele trecute, nu mai atinge laturele cu accente dureróse, séu lasa-le acuma sè resune cu totulu! Si eu am avutu o junfa, o durere sciuta de pucine persóne. Ti-voiu da tóte deslucirile relative la trecutulu meu, sè te convingi cà nici calea mea nu a fostu rosaica, — dîse contes'a privindu catra ceriu.

Apoi sculandu-se cautà cu ochii pe Cassiu. Elu erá nemiscatu la colin'a ce contînea dorulu lui.

Inca odata se audí vócea lui Cassiu si de asta data rugà:

— O Silvia, candidulu si neprofanatulu teu sufletu se va fi intalnit cu acele fíntie scumpe, ce ai numitu parinti, se va fi intalnit cu Pepita, care singura in lume a strabatutu incâtu-va secretulu meu. — O! angeru palidu, nu me condamnă pentru pasiulu ce-lu facu, ci privesce blandu la acelu nefericitu, ce'n o óra ratacita te-a predatu uitárei. — Dormi liniscita, sermana Silvia!

— Dormi in pace, Pepita draga, fíntia scumpa, ce pana la ultim'a-mi respirare voiu adorá si iubi; — dormi in pace, pana la vedere, — sioptea Constantu rupendu o flóre.

Ajungêndu in vila, inmanuà contes'a Clelia lui Cassiu hartiele promise.

VI.

In diminéti'a urmatória se petrech in apartamentulu contesei o scena neacceptata.

Cassiu, celu ce-a suferitu atât'a, lacrimá de bucuria, ingenunchiandu naintea contesei, naintea adevratei lui Silvia, ce o crediuse atât'a tîmpu mórtá, si care acum mai frumósa incununata de florile virtutii aparù ca unu serafu — pentru a uscá lacrimile ce cursera atât'a tîmpu.

Si elu nu aflá cuvinte pentru supriinderea acést'a, nu sciá sè-i verbésca de amoru, ci numai o rugá:

— Silvia, scump'a mea renviata, spune-mi poti tu iertá pe acela, ce ti-a insielatu anim'a, pe cela ce-a adusu durere a supra ta? O! tu esti o fíntia mare si nobila, tu ai lacrimatu, dar nu ai blastematu; tu ai suferitu, dar nime nu te-a audítu. Si acum tindi man'a acelu ce-a rositu acesti ochi mari, ce mi-au lucita dreptu si 'n visu ca dóue stele surori? O! Silvia, Silvia, eu am pronunsiatu numele teu cu suspinulu melancolfei, cu sioptulu durerii, cu

strigatulu desperatiunii; eu am suferitu, eu am vesceditu: Iérta-me, iérta-me!

Clelia séu Silvia, ce avea acum o frunte nalta deschisa, unu peru blondinu facutu in nisce impletituri bogate — apucà capulu ingenunchiandului Cassiu.

— Tu ceri iertare? Te-am iertatu de atuncea de candu ai inceputu o alta viétia, de candu am vediutu cà faim'a mortii mele a stêrnitu in peptulu teu cainti'a adeverata. — Te-am vediutu cu manile intinse catra muntele pe a carui vârful stateam eu; m'ai vediutu vesela ridienda, dar nu a sciutu afara de vr'o câti-va ce se petrece in anim'a mea.

Acum intrà Constantu, a carui exterioru se deosebiá multu de a celoralalte persóne.

Cassiu se scolà si-i dîse:

— Constantu, primesce-mi man'a, lasa sè-ti dîcu frate dulce, cà-ci sciu tóte. Sciu cà tu mi-ai urmatu pasiu in pasiu, tu mi-ai anuniatu mórtea Silviei in momentul candu serbã naintea patului de mórte a mamei sale — cununi'a cu amicul parintelui ei, cu contele Cornarini, — care sciindu tóte luà dela mama unic'a fiica, ce erá sè remana orfana, sub scutulu lui celu parintescu! — — — — —

De atuncea au trecutú dîle si septemani. Silvia si Cassiu si-au unitu legatur'a de amoru naintea altariului, implinindu ultim'a vointia a contelui si a Pepitei. Ea traiesce fericita cu consortele ei, dar adese cercetéza locurile de repausu a celoru espirati, unde si-impreuna lacrimile cu nefericitulu ei amicu si frate dulce — Constantu.

Emilia Lungu.

Descanteculu de potca.

— Datina poporala rom. din Transilvanla. —

Déca cine-va a fostu lovitú, fara de veste de o durere la mana, picioru, cósta séu in altu locu alu corpului, atunci tieranulu romanu dice cà „i-a vinitu durerea din seninu“ si trebue sè-i descante cine-va de: „potca.“

Spre acestu scopu descantatoriulu are trebuintia de unu cutîtu si unu vasu (olitia) cu unsóre séu apa, cu care merge apoi la descantatóre.

Descantatórea ese apoi, cu cele aduse, intr'unu locu ascunsu, unde sè nu o véda nime

(d. e. in camarutia), si sè nu o auda nime, ¹⁾ si incepe astu-felu:

Aminu! Aminu!
 Cosma de mninu.
 Descantecu-lu facu eu,
 Léculu Dumnedieu.
 Me iau mandru si frumosu,
 Pe picioru de munte 'n josu,
 De la casa
 La casa,
 De la mésa
 La mésa;
 Pe cale, pe carare,
 Pe uscatu si peste mare;
 Me intêlnfi,
 Si me lovfi,
 De dóue-dieci si nóue
 Moroi si moróie, ²⁾
 Pocitori si pocitóre, ³⁾
 Ochitori si ochitóre, ⁴⁾
 Remnitori si remnitóre, ⁵⁾
 In capu cu blidutie,
 In mani cu furcutie,
 Cu cutîte
 Ascutíte,
 Cu rochii incinse,
 Calea-mi cuprinse,
 Cu rochii albe,
 Cu mandre salbe,
 Cu focu in gura,
 Cu mare ura,
 In drumu-mi stetea,
 Si calea-mi opriá.

Ací descantatórea face de trei ori cruce cu cutîtulu peste vasulu cu apa séu cu unsóre si-apoi continua:

Ese maic'a Domnului,
 Susu in pórt'a ceriului,
 Si cum i zari,
 Asié le grai:
 — Unde mergeti voi?
 Atátia moroi?
 Si cu ochitori,
 Si cu pocitori,

¹⁾ Descantatórea crede, cà déca o va audí cine-va, descanteculu nu e de lécu

²⁾ Copfi si copile cari moru nebotezati.

³⁾ Idem cari moru nebotezati, de ochi rei (de-ochiati).

⁴⁾ Idem, cari se uita cu ochi rei.

⁵⁾ Descantatórea crede, cà acestia dupa mórte se prefacu in duhuri rele, cari se punu, cu deosebire nóp-tea, in calea ómeniloru si pricinuescu rele.

Si cu remnitori,
 Cu cutite
 Ascutite,
 In capu cu blidutie,
 In mani cu pitutie? "
 — Mergemu la N., (Numele suferindului.)
 Sè-lu impungemu,
 Sè-lu strapungemu.
 Sangele din elu,
 Ici in blidusielu,
 Sè-lu asiediàmu,
 Si-apoi mane
 Noi cu pane
 Sè-lu mancàmu,
 Sè ospetàmu! "
 Dîce Maic'a dlui,
 Susu din pôrt'a ceriului;
 — Acolo nu mergeti!
 Poft'a ve stergeti!
 Că-ci, acolo, nu vi-i datu,
 De la Dlu nu-i lasatu.
 Dar mergeti in mare
 Afunda tare . . .
 Acolo-ti zari,
 Acolo-ti gasi:
 Unu sierpe lauru
 Ca unu balauru,
 Cu solzi de auru;
 Ala-lu impungeti,
 Ala-lu strapungeti,
 Sangele-lu opriti,
 Cu pane-lu sorbiti,
 Cu pane-lu mancati,
 Dar omu-lu lasati,
 Desceptu, luminatu,
 Cum Domnulu l'a datu,
 Ca santulu sóre
 Candu resare,
 Ca lun'a plina,
 Ca diu'a lina,
 Ca aurulu stracuratu,
 Aminu! sè fia de lécu! "

Dupa acést'a face de trei ori cruce peste vasu. Si mai repete descanteculu pana a trei'a óra totu ca mai nainte, apoi lu-dà suferindului cu care trebue sè se unga de 9 ori pe unde lu-dóre.

Descantatórea ne asiguréza, că cine e adevératu bolnavu de potca, in decursulu descantecului, e apucatu de unu somnu si casca mereu.

Astu-felu ea pôte cunósce indata dupa descantecu, déca suferindulu e bolnavu de potca si déca i va trece séu nu?

I. Baciú Muntelescu.

P a m e n t u l u

in timpulu ante istoricu.

Noi distingemu trei specie de istorie. Istori'a omenimei séu universală, istori'a biblica, si istori'a naturei. Cele dóue d'antâiu nu ni dau nici o esplicatiune despre formatiunea globului nostru nainte de er'a istorica. Dupa istori'a universală a omenimei vedemu cumca viéti'a unui poporu e tocmai ca viéti'a individului singuratecu; lumea in acést'a istoria e teatru, omenimea e actrice, scen'a e aci, dar actorii au incetatu. Asié fenicienii, dacii, grecii etc. Decātu popórele mai durabili se vedu muntii si riurile. Au trecut presté trei mii de ani de candu Moise a condusu pe Israilu sub pólele Sinaiului, si Sinai si asta-di si-redica fruntea falnica spre nori. Nilulu si asta-di ca nainte de trei mii de ani percurge Egiptulu cu apa s'a noroiósa si se vérsa in marea mediterana. Ast'a o scimu asié din istoria, si óre sè credemu, că totu asié a fostu si mai nainte de istoria?

Dar sè nu ne insielàmu! Nimica nu e mai statornica decātu schimbarea. Ceriulu si pamentulu neincetatu se schimba. Si de si schimbarea e tare cu incetulu, aceea totu-si se intempla. De privimu la o frundia de arbore, nu observàmu nici o schimbare, si totu-si se schimba, ce numai tardîu esperiàmu. Asié e si cu schimbarea suprafetiei pamentului; ca sè o observàmu, avemu trebuintia de dieci de seculi.

Bibli'a, cea mai betrana istoria, in privinti'a procesului de schimbare a planetei nóstre. in sensu geologicu, din timpulu ante-istoricu nu ni spune nimica. Acést'a nici nu se recere spre scopulu ei supranaturalu. Ea numera fazele creatiunii in cele siese díle — cari si dupa esegetii scripturei sacre sunt totu atâte faze mari, numai cu scopu ca sè arete pe Creatorulu si creatiunea. Religiunea nu are nimicu comunu cu sciinti'a naturală, alu ei supositu e moralitatea, si candu amintesce Biblia diluviulu si foculu de Sodoma ca lucruri extraordinarie, le face pentru moralitate, că-ci le enumera acele eveniminte ca pedepsele desfranàriloru.

Nici istori'a universală a omenimei, nici cea biblica nu ni potu dá deslucire de desvoltarea pamentului nainte de ele. Un'a alta istoria este a trei'a, istori'a naturei in-sa-si, acést'a ni pôte dá deslucire. Istori'a naturei e carte deschisa, in care fia-cine pôte sè cetésca, nu-

mai sè scia cetí in ea. Si acest'a e lucrulu celu mai greu, cà ací invetiabelulu e si invetiatoriu si vice versa. Numai in timpulu mai nou a reesitu mintea scrutatória a omenimei, a puté intielege mai binisioru limb'a artii acesteia. Dar si acésta, sciinti'a naturala, e marginita. Insedar s'ar pretinde de la ea a strabate pana la creare, prin atotputerea Creatorelui, ea trebue sè remana in natura, peste natura nu are dreptu, nu se póte intinde. Sciinti'a naturala trebue sè privésca natur'a ca ce-va datu, si acea o póte scrutá intre marginile esistintiei ei.

Dupa sciinti'a naturala observàmú mai multe epoce si sisteme ale formatiunii pamentului in timpulu ante istoricu; asié epoc'a primordiala cu sistemele — siluricu, cambricu, laurenticu; epoc'a primaria cu sistemele — permicu, carbonicu, devonicu; epoc'a secundaria, cu sistemele de creta, jura si triasu; epoc'a tertiaria cu sistemele pliocenicu, mioenicu, eocenicu; si epoc'a quartaria cu fase de cultura, de post-glaciale si glaciale.

Dar abstragandu de la aceste tóte, cari lu-conducu pe omu de la aretarea organismelor pana la omu, ca cea din urma faptura pe pamentu, pentru simplificarea sciintiei despre care se scríe ací, vomu atinge mai vèrtosu urmatória epoce de formatiune.

I. Epoc'a ferbinte.

Geologi'a urmaresce desvoltarea pamentului pana la acelu punctu, unde planet'a nóstra o afla: unu globu caoticu si fluidu ardietiosu. In acelu stadiu erá pamentulu unu corpu, a carui tóte materíile cari asta-di ni se aréta, erau topite. Acésta tesa nu e numai imaginare, ci se baséza pe proba sigura. Asié se scíe, cà pamentulu nu este unu globu de o rotundiéla perfecta, ci la ecvatore mai redicatu, la poli mai turtitu séu ascutítu. Acum déca tragemu unu globurelu de lutu móle pe unu batutiú, si lu-intórcemu totu mereu, ni se presenta totu acelu fenomenu, cà-ci globurelulu la capetii ossiei se lungaresce si la mijlocu remane mai grosu.

Astu-felu si pamentulu fiindu massa calda móle, si intorcându-se dupa cum constatéza astronomi'a, pana candu a devenitu rece crust'a lui de a supra, s'a turtitu catra poli. Ce éra-si numai asié s'a pututu templá, déca mass'a lui a fostu calda fluida, precum si a fostu. Si cumca apriatu a fostu mass'a topita prin fierbintiéla, éra nu móle moiata prin apa

numai, se vede apriatu de acolo, cà-ci nici se afla atát'a apa, nici apa nu topesce tóte materíile, precum aréta chemi'a.

Fiindu pamentulu la inceputu chaote fluidu ardinte, de buna séma si atmosfer'a sa a fostu asemene plina de gasuri ardenti, prin urmare acestu prospectu, pe langa celu de asta-di, n'a pututu fi pré placutu, dar nici n'a vietuiutu atunci pe pamentu ce-va fiintia vía séu ceva vegetala, pentru cà nici n'a pututu sè vietuiésca, nici organisme se sè se desvolteze. Erumperea vulcanilor de asta-di, e numai o mica si debila icóna a luptei cei crancene de atunci, candu totu pamentulu erá o mare aprinsa. Dar cu timpulu se schimba tóte. Vapai'a se potolesce, foculu se stinge, si se aréta stadiuri mai blande. Pamentulu prin recorire a capetatu o crusta, care la inceputu fiindu inca subtîre, totu se mai afundá candu si candu, prin esplosiunile interne, dar cu timpulu pe incetu, crust'a s'a totu ingrosiatu si recitu impregiurulu inimei ferbinte a pamentului nostru, si indata câtu ce a fostu in stare a suportá fiintie vietuiotórie, acele le-a si dobanditu. Despre ómeni firesce, nu potemu inca cugetá, cari mai la urma s'a preseratu, fara vegetaliele animalele, cari naintea omului, s'a intorsu pe pamentu, a fostu a buna séma minunate. Multe in raritatea si marimea loru intrecu si cele mai cutezatória anecdote fabulóse cari s'a conceputu candva in capetele poetiloru, si cari probéza, câtu e de imperfecta fantasi'a omenésca, pe langa procreatiunile marei naturi.

Cu miele creature de aceste esttraordinarie s'a scosu din sinulu pamentului, in carele zacea, la lumin'a dîlei prin puterea sciintiei; s'a adunatu resturile loru petrificate, acele s'a studiatu cu deameruntulu si asié s'a compus scheletulu animalului de mai nainte. Si e minunatu, cà aceste animale cu atát'a mai tare se abatu in form'a loru de animalele de asta-di, cu câtu acele cadu in epoce mai vechi. P. e. Raculu petrificatu in pétr'a nesi-pósa din Scotia. Unu monstru colosalu jumetate racu, jumetate pesce. Si mai monstruosu de câtu acest'a este verulu seu numitu „Pterigotulu problematicu“ de 7 urme lungu. Din epoc'a aceea dupa sistem'a devonica, se afla deposite numai de animale de clasele mai de josu mai vèrtosu pesci; dovéda, cà tóte acele locuri unde asta-di se sapa remasítie de acele, a fostu candva mare séu astupate cu apa.

(Va urmá.)

Georgiu Traila:

S A R A C I

Educațiunea a copiilor.

Die Pflichten der Hausfrau kann eine gemietete Hand erfüllen, die Pflichten der Mutter aber nie.
Burou.

Cautati in giuru de voi! Priviti frumós'a creațiune a lui Ddiu si esaminati secretele ei! Priviti universulu, de diosu, de la plant'a cea mai mica, pana la innaltíme, la regele loru, pana la omu, si veti aflá, cá fia-care dintre fiintiele vietuitórie, are missiune dupla: prim'a cu referintia la sine ca individuu, si a dóu'a cu referintia la concertulu universului.

Priviti muschiulu celu mai micu, cum — lipindu-se de o stanca — are tendintí'a, si prin urmare missiunea de a se complini. Incoltiesce, cresce, si-desvólta frundițiile si florile din cari forméza coróne micutie, si la timpulu seu prin sborulu pulverei de pe o florica pe alt'a, pune basa pentru unu altu muschiu nou, pentru o planta mai nobilitata de speci'a sa, cu intentiune de a lasá universului unu ce mai completatu, mai nobilitatu.

In caten'a cea mare a fiintieloru nu esista nici o creatura, care sè nu aduca folóse speciale pentru o alta creatura, si prin acéstã pentru intregulu creatiunii.

Nici o frundiția suflata de ventu nu esista in natura, sè nu-si alba si sè nu-si implinésca scopulu in nemarginit'a economia a naturei. La fiintiele creatiunii mai de josu ambele misiuni sunt o necesitate a naturei; ér la omu, ca fiintia mai innalta, prevediuta cu vointia libera, e o datoría.

Missiunea omului ca atare, fia acela barbatu séu femeia, e a se desvólta pana la perfectiunarea cea mai innalta posibila, si sè folosésca dupa potintia, si cu vointi'a cea mai mare nemarginitului întregu, de care ne tienemu.

Precum muschiulu celu neinsemnatu si asemenea lui tóte fiintiele vietuitórie iratiunale tindu ca in loculu loru sè lase universului o posteritate mai completa, mai nobilitata: cu atátu mai vértosu trebuie sè tinda regele acelu muschiu, domnulu acelor fiintie irationale, omulu, a lasá dupa sine o posteritate mai nobilitata, mai corespondiatória positiunii competente intre creature.

Mijloculu celu mai siguru de a ajunge la acéstã positiune e educatiunea. In templulu acesteia stã ascunsa calea, ce ne duce la innaltímea destinatiunii nóstre. Sub drapelulu acesteia au a se inrolá si la altariulu ei a sacrificá toti parintii pentru posteritatea loru.

Acestu sacrificiu nu e greu, e usioru, e placutu, pentru cá sacrificia parintii pentru *fi*.

Fii! O, ce campu vastu de activitate, pe câtu de frumosu, pe atátu de plinu de respundiabilitate ni se ofere aci.

Fii! Esista óre pe acestu pamentu unu elementu mai mare de fericire si totu in acél'a-si timpulu o cauza mai mare de durere ca fiii!

Câti parinti franti de neasurele cele mai infricosiate, parasiti de amicii loru, apesati de suprima-

tori, saraci, desperati si fara ajutoriu, si-afia in pruncii loru unic'a bucuria, unic'a mangaiere, uniculu radiemu alu vietii loru! De câte ori unu surisu, o lingusíre copilarésca, nu reusiesce a imprasciá norii, ce se adunara pe fruntea cea plina de sudori si cretie a parintiloru, si a rechiamá unu surisu pe buzele loru, pe cari dóra de multu acelu zefiru nu le atinse. Ma de câte ori aceia-si fii, caus'a atátoru bucurie, obiectele grigei celei mai fragile, a afectelorulu celor mai fantastice, dícu, de câte ori acesti fii nu au facutu pe autorii dileloru loru sè verse lacrime amare!

Câti fii nu au amaritu anii cei din urma a bietiloru sei betrani séu li-au scurtatu viéti'a prin faptele si conduit'a loru!

Numai o jumetate din viéti'a parintiloru li apartiene loru, ceealalta jumetate apartiene prunciloru. Trecandu unu timpu anumitu, esistenti'a loru nu e mai multu altu-ceva, decâtu numai reflexiunea fiiloru. Precum parintii sunt domnii si dispunetorii inceputului fiiloru, asié si acestia sunt domnii si dispunetorii finei parintiloru. Ori si ce sè fia caus'a despartirii parintiloru de catra fii loru, pentru de a nu se ocupá decâtu numai de sine in-si, totu-si conduit'a vietii loru, succesele loru influintiéza a supra parintiloru, tulbura séu inseninéza orizontulu loru.

E durerosu a vedé doi parinti onesti si lucratori, cari dupa ce tóta viéti'a si-o au petrecutu in lucru si in implinirea datorintieloru celor mai grele; ajunsu la acea etate, in care se cere o esistintia linisita si senina, aflandu-se amariti in bucuriele loru cele mai curate, necasti si atacati in toti nervii cei mai delicati, in afectulu celu mai intimu, constrinsi a rosí in fati'a amiciloru, a renunciá la satisfacerile cele mai intime, si a fi adese-ori espusi rusínei pentru vina fiiloru.

E tristu a vedé tineri, a caroru educatiune a costatu familiei sacrificie mari, ducandu o viétiã nefolositoria si neonesta, petrecandu-si dílele in lene, neapți spre nimica si disgustati de totu ce esista.

Permiteti-mi a face parintiloru întrebarea modesta:

Sunteti convinsi, cá nu aveti nici cea mai mica vina la purtarea prunciloru vostri?

Asiu puté afirmá, cá mi se va imputá de esagerare sustinerea, cá tóte defectele manifestate in tinerime cu atát'a focu si cu atát'a dauna si-au originea in neglegerea si in neintieptiunea parintiloru, si s'ar poté evitá prin o educatiune mai logica si mai acurata decâtu acea ce generalminte se imparte prunciloru.

Toti parintii si-iubescu pruncii; unii i iubescu preste mesura. Ma câti-su aceia, cari i sciú iubi bine!

Toti parintii pretindu a-si cresce bine pruncii loru; unii consacréza acesteia educatiunii grigi nemarginite. Ma câti-su aceia, cari li sciú dá educatiune in adevéru buna?

E iubire adevérata si binefacatória aceea, ce face din prunci o jocareia, unu ornamentu, unu obiectu de vanitate si sacrificia tendintiele cele adevérate ale loru cuviintiei si capritieloru modei?!

E adevărata și buna educațiunea aceea, ce ținde numai a înăvui mințea cu cunoștințe și a informa pruncii despre modele esteriore, și care pucinu se îngrișce de înjurarea ce o potu ave a supra caracterului lor anumite impresiuni, anumite fraze din conversațiuni, anumite scene din familie?!

A *avé* prunci și a-i *cresce*, implica respundibilitatea cea mai mare, de care cu greu se pôte grigi de ajunsu.

Fôrte pucini sunt aceia, cari jertfescu educațiunii grigi a trebuintoșa, cari sè îngrișcu de acele menunțiasiuri nenumerate, din cari e compusa educațiunea, ca și ori care întreprindere mare.

De aci vine, că adese, fôrte adese-ori, chiar și fiii unoror parinti onesti și buni devinu rei: de aci provine în mare parte nefericirea multoru familie.

Cumca reusirea omului depinde partea cea mai mare de la educațiune, nimene nu o néga, și e unu adevêru recunoscutu de toti. Imensa e puterea educațiunii și nimica nu-i pôte reziste. Naturele rebele, esentialminte rele, voru existe pôte, ci mai rare, fôrte rare, ca și exceptiuni. Mai toti ômenii sunt susceptibili de a fi îndreptați la bine; a îndreptá la bine e în fapta scopulu fia-carei familie, met'a spre care ținde acel complexu de consilie, de admonitiuni, de laude, premie și pedepse, ce tôte în genere se cuprindu sub numele de educațiune.

Ci vai! în câte, și câtu de importante puncte e acêta pretinsa educațiune defectuoșa, gresita, contradicatória sie-si!

Educațiunea în familia are fôrte desu aerulu faimosului lucru a lui Penelope, a face și desface în continuu; în câtu am dreptu, lasu sè decida sororile mele.

Voi ve temeti a dá ficeii vóstre invetiature întiepte în contra vanității, și a laudá viétii a casnica, și nu ve aduceți a minte, că încependu inca din anii primi ai acelei fetitiei, voi — mandre de istetîmea ficeii vóstre, nu sciati altu-ceva a face, decâtu a-i inspirá vanitate.

Nu ve aduceți a minte de importantii'a, ce voi o dedeti toaletei, gratiei și candôrei pelei sale? Nu ve aduceți a minte de câte ori o-ati admoniatu, pentru că si-a ruptu unghiele cu rimatulu prin pamentu, séu pentru că si-a intinatu și imbotitu vestmentulu amblandu în patru branci? Nu ve aduceți a minte, de câte ori i-ati promis premie, și i-ati causatu suspine îndelungate, și i-ati laudatu vre-unu vestmentu, de câte ori nu o-ati amenintiatu ca cu o pedépsa grea, că veti lipsi-o de palari'a cea noua, că hain'a cea frumoșa o veti dá la una alta prunca? etc. etc.

Vóue v'a placutu efectulu, ce l'au produsu acele promisiuni, acele amenințari a supra inimei sale. Voi v'ati folositu de aceste promisiuni și amenințari spre comoditatea vóstra, ati esercitatu acést'a, și cu exercitiu o-ati mantienutu, și i-ati acrescutu vanitatea sa. I se imprimá opiniunea, că a se imbracă bine e fericirea cea mai innalta; a se imbracă reu séu și numai simplu e nefericirea cea mai grozava. Voi cu admirațiunea vóstra cea neconsiderata, și cu complacerea vóstra fatiarita o-ati convinsu, că a fi frumoșa și admirata e o fericire, pôte cea mai mare.

Ana Botta.

Bombone.

Doi deputati la camer'a deputatiloru Ungariei, unu milionariu și unu saracu, conversau despre proiectulu de incompatibilitate:

Saraculu: Nu pe acei deputati sè-i eschidemu, cari sunt membrii la cutare institutu de creditu, ci pe — milionari.

Milionariulu: Din contra, iubite frate, nu pe aceia cari sunt deja milionari, ci pe aceia cari voiescu sè fia — milionari.

*

Intr'una din serile trecute — scrie „Oltulu“ — catra ôrele noue, dupa obiceiulu aristocraticu, intrá în circulu Suhr dóue dintre cele mai splendide stele ale Tirchilesciloru. Catra finea reprezentatiunii, încependu pantomin'a, una dintre stele care, se pare a fi cometa, din caus'a neterminabilului ei chignon, se adresá catra tovarasi'a sa, modelu de grosime, aretandu-i cu degetulu, actorii ce figurau în pantomina și dîse:

— Ah! soro! ce dracu de nu vorbescu de locu, c'ar fi mai frumosu.

— Pe semne, că nu au sufleru, — response modelulu de grosime!

*

— Ce faci amice? — dîse cine-va unui barbatu care si-batea nevést'a.

— Me scarpinu pe cósta, — response acést'a.

— Ce felu! te scarpini? Dar tu ti-bati nevést'a.

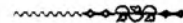
— Dar bine, femeii'a nu este cóst'a barbatului? — response acést'a urmandu-si operati'a.

*

Lord Byron, aflandu-se la Londra intr'o séra la unu balu de gala, datu de Lordulu primariu, intrá în discusiune cu unu compatriotu alu seu, care i purtá o invidia nestramutata, cautandu sè-lu satirizeze a supra tacerei ce ținea mai în totu-de-una, — Byron cugeté multu și vorbiá puțin, — i dîse aducandu conversațiunea despre geniu:

— Scumpe Mylord, ômenii de geniu sunt prosti, și desfidu pe ori-cine care a vorbitu cu vre-unulu din ei, sè gasésca în conversațiunea lor, unu dramu de spiritu.

— Se pôte, — response cu flegma, Byron, — dar te potu asigurá, că nu ai suferitu și nici că ai sè suferi vre-odata de prostii'a ômeniloru de geniu.

CE E NOU?

** (*Maj. Sa regin'a*,) déca în adevêru va merge la scald'a de mare, precum scrisesemu și noi, acolo va petrece în incognito, numindu-se „contes'a Hohenems.“

** (*Fr. Deák*) petrece în vil'a Schwarz din paduricea Budapestei. Elu — precum scriu diuariile — duce o viétia fôrte retrasa, și scade nu numai spiritalminte, dar și corporalmente.

** (*Br. Kuhn*,) ministrulu de resbelu, comunu Austro-Ungariei, fu dimisiunatu dílele trecute, și în loculu lui numitu Koller. Se dîce, că delaturarea lui Kuhn s'a facutu la dorinti'a partidei militare.

** (Br. Alesandru Koller,) noul ministru de resbelu alu Austro-Ungariei, fu nascutu la 1813. Tata-seu inca a fostu generalu. Dinsulu e unu soldatu inteligentu si energicu. A servitu multu la husari. In 1848/9 a luptatu in contra revolutiunii unguresci.

** (Sesomulu scaldeloru) s'a inceputu destulu de bine. Numai Borseculu are paguba mare. Edificiulu, unde se impleau sticlele pentru esportu, a arsu. Publiculu e numerosu. La Tusnadu asemene. Rogamu pe cetitorii nostri, cari petrecu pe la calde, séu se pregatescu a merge acolo, sé binevoiesca a ne insciintia despre vieti'a sociala de pe acolo.

** (Frisorii) voru tiené la 20, 21 si 22 juliu unu congressu la Dresda. Directiunea din Berlin a societatii frisorilor germani a adresatu o rugare catra intendantele Hülsen, sé permite frisorului curtii de a puté duce la acestu congressu perucele teatrului, cari reprezinta multe epoce.

** (Cum a scapatu Rochefort si socii sei?) La acésta intrebare respunde unu diariu francesu. Éta respunsulu: Rochefort si socii sei au cerutu iertare d'a pescu. Cererea acordata, ei se urcara in o luntre, si astu-felu ajunsera la o corabia anglesa, care tocmai plecá. Intielesi cu capitanulu, acest'a i primi sub scutulu seu, si ei — scapara.

** (Congresu pentru colera.) Congressulu internationalu in caus'a colerei se va tiené la Viena in 1 juliu.

** (O féta tinera,) fiic'a secretariului de statu la ministeriulu de culte, Gedeonu Tanárky, in septemana'ta trecuta la Buda a saritu in Dunare, unde s'a inecat.

** (Unu facatoriu de minune jidovescu) este la Visnitiu. Acest'a e unu rabbinu care — dupa credinti'a cultiloru jidovi, cari atátu de multu si-batu jocu de Romani — vindeca numai decátu bolnavii cari se duc la elu. Dilele trecute se duse la elu o femeia schiopa. Noulu Messia, dupa ce i-a cetitu ceva din carte, i-a dísu: „Arunca-ti cârj'a, scóla-te si ambla!“ Femei'a aruncá cârj'a, se scólá si — cadiu la pamentu. Unu altu rabbinu, carele a audítu acést'a, a dísu, cá femeia respectiva numai din caus'a aceea nu s'a pututu vindecá la momentu, cá-ci ea pórtá chignon, pe haina are pufuri, si ambla pe la maialurile cres-tiniloru.

** (Fumatulu opritu.) In Elvetia, cantonulu Obvalden, considerandu, cá si copilandrii fuméza, si cá astu-felu si-strica sanetatea, s'a renoitu legea din 1848, prin care fia-care minorenu, care n'a trecut inca de 18 ani, este opritu a mai fumá. Pedéps'a prima e unu francu.

** (Strigoii in Mexico.) In statulu Sinalva, alcaldulu din Jacobo, a facutu raportu oficialu prefectului cercualu, cá cutare Maria Bonilla José, arestatu dimpreuna cu soci'a sa, pentru cá au fostu strigoii, fure arsi de vii. Cu asta ocaziune caleulu fu silitu a mai arde o femeia, din cauza cá publiculu a strigatu, cá e strigóia.

** (Bismarck) va petrece pana la tómná la mosi'a sa Varzin, unde se afla fórté bine.

** (Aprópe de Brüm) o nefericita femeia, dílele trecute, si-a pusu baiatielulu pe sínulu drumului de feru apoi se culcá si ea langa elu. Trenulu, care sosi la momentu, i sfarmá cumplitu.

** (Darea mare) — precum scrie Zastáva — e caus'a, cá 300 de familie serbesci vreu sé se mute din Becichereculu-mare in Serbia.

** (Norocu.) Nevést'a unui pecurariu din apropiarea Oradei-mari a nascutu patru prunci; doi au muritu inca in diu'a nascerii.

** (Schliemann,) carele cu descoperirile sale troiane a facutu sensatiune mare in lumea archeologiloru, si-a atrasu critic'a aspra si satirica a invetiatiiloru germani. Disgustatu prin acésta apretiare, dinsulu a daruitu culegerea sa de anticitati guvernului grecescu, care a nume pentru acestu scopu va infiintia unu museu la Atena.

** (Imperatulu Vilelmu) a daruitu din tunurile francese ocupate trei-dieci si dóue de centenarie pentru versarea statuei lui Schiller la Marbach.

** (Nu sunt bani.) In septemana'ta trecuta aici in Budapesta licitandu-se o casa estimata la siese sute dóue-dieci de mfi, numai cu trei sute dóue-dieci de mfi s'a pututu vinde.

** (Hotii din Italia) inca n'au peritu de totu. Se scrie din Palermo, cá bar. Sgaderi in giurulu Petraliei fu prinsu de vr'o 15 banditi. Famili'a lui deja l'au ganditu peritu pentru totu-de-una, candu e odata unu necunoscutu a adusu o epistola, prin care se face cunoscutu familiei baronului, cá Sgaderi a ajunsu in man'a brigandiloru, cari lu-voru omori, decumva nu li se va tramite indata in pretiu de rescumperare: 125,000 de lire. Fratele baronului a si plecatu, ducéndu sum'a pretins'a, spre a-i rescumperá vieti'a.

** (Optu sprediece copii inveninati.) La Londra a facutu mare sensatiune in septemana'ta trecuta inveninarea a optu-spre-diece copii. Intr'unu suburbiu ardiendu o conditoria, unu copilu in diu'a urmatória merse la ruine, si gasindu ce-va ce i parea zacharu, incepu a-lu mancá; in scurtu timpu se adunara vr'o 18 copii, cari toti mancara din pastetele gasite. Dar numai decátu se ivira semnele otravirii. Toti fure transportati intr'unu spitalu. Acurgerea la spitalu a parintiloru, némuriloru si cunoscutiloru, a fostu atátu de mare, incátu politia cu mare greutate putu sustiené ordinea.

** (O dama din Agria) in septemana'ta trecuta á nascutu pe alu 22-le baiatu. Dar dintre 22, numai 11 traiescu.

** (Unu englesu) cu soci'a sa ratecindu pe culmea muntelii Mont-blanc, au picatu in o prepastia, unde s'au prepaditu.

** (O cura ciudata.) Unu diariu francesu povestescu urmatória a intemplané curiósá. Unu tieranu din giurulu Lyonului, fiindu bolnavu, chiamá mediculu. Acel'a i ordoná si o scaldá rece. In diu'a urmatória mediculu vini sé ntrebe de resultatulu ordonantiei sale. Fratele medicului inse i spuse, cá scald'a rece a causatu periculu mare bolnavului. Mediculu se mirá, si díse, cá dóra bolnavulu a remasu multu timpu in scaldá. „Se póte, — respunse tieranulu, — cá-ci s'a ruptu funea.“ — „Ce fune?“ — intrebá mediculu. „Fiindu cá noi n'avemu cada, legaramu de frate-meu o fune, si lu-lasaramu in fantana; dar ajungéndu la ap'a rece, elu incepu a se miscá pré tare, incátu funea s'a ruptu si elu a cadiutu in apa. Trecu mai o jumetate de óra, pana candu noi aflaramu o scara. In restimpulu acest'a elu fu silitu a remané in apa, unde mai cá s'a inecat.“ Bietulu me-

dicu abié si-putù vindecá pacientulu, dupa acésta — scalda rece.

* (Unu altariu votivu,) de pe timpulu Romaniloru, s'a gasitu dilele trecute in Buda-vechia, facându-se fundamentulu unei case nóue. Acestu altariu fu dedicatu de C. Julius Proculus si de cei doi Marcus Aurelius Vibianus si de Lucius, din a dóu'a legiune, lui Silvanus Silvester Augustus.

Flamur'a lui Hymen.

℥ (Dlu Vasiliu Hossu,) protonotariu in districtulu Cetátii-de-pétra, si-a incredintiatu de socia pe domnisiór'a Maria Porutiu, fiic'a dlui consiliariu la ministeriulu de interne Samuilu Porutiu.

℥ (Dlu dr. Ioanu Moga,) june medicu in S. Sabesiu, la 15 junu si-a incredintiatu de socia la Sibíu pe domnisiór'a Ana Bologa, fiic'a bine meritatu-lui nostru barbatu d. Iacobu Bologa.

Biserica si scóla.

‡ (Societatea invetiatoriloru sasi din Brasiovu) a decisu a nu se mai propune in scólele satesci catechismululu; creatiunea lumei nu apartiene bibliei, ci geologiei; ér istori'a ebreica — díce totu decisiunea loru — nu e o istoria santa, ci numai o parte a istoriei universale. Mai departe, totu acésta societate a propusu, a nu se mai propune copíloru doctrin'a despre conceptiunea nemaculata a lui Cristosu, ci originea lui omenésca etc. Precum se vede, sasii si-facu si unu catechismu separatu.

‡ (La Turda) s'a tienutu in 7 l. c. o adunare romanésca in interesulu scólei normale romane de 4 clase de acolo. Adunarea a alesu uou comitetu centralu, si acest'a a numitu subcomitete pe la sate.

‡ (Gimnasiulu rom. din Seini,) proiectatu la 1861, érá-si s'a pusu la desbatere. Dlu Marchisiu propune sè se tiena in caus'a acést'a o adunare.

Societati si institute.

‡ (Congressulu diuaristiloru germani) se va tiené la 25—28 juliu in Baden.

‡ (Congressulu dirigatoriloru de posta) se va tiené la Bern in 15 septem vre.

Literatura.

* (O brosiura de poesii) fórté dragalásie a aparutu de curendú la Bucuresci. Mic'a culegere respira o fericire familiara, tóte poesile ni canta indestulirea mamei bune, care n'are alta desfetare si mangaiere decâtu pe copilasii sei. Titlulu acestei carticele e: „Óre de mangaere ale sufletului meu“, de dn'a Crisia Asenescu, care — dupa cum se vede — este o juna veduva cu copilasi, pe cari si-i cresce in préjim'a maicei sale. Recomandámu atentiunii cetitóriloru nóstre acésta brosiura dictata de inima si scrisa cu talentu, din care publicámu poesí'a din fruntea nr. presinte. Se afla de vendiare in Bucuresci la librarí'a Ioanidi, pe calea Mogosióei. Pretiulu unu leu nou.

* (O corespundintia a lui Schiller.) In lasamentulu celei mai tinere fiice a lui Schiller, bar. Emilia Gleichen-Ruszwurm, s'a gasitu o colectiune de epistole a lui Schiller, adresate surorii sale Christofina si barbatului acesteia Reinwald. Corespundinti'a incepe

la 1782, anu memorabilu, candu Schiller ca emigrantu fara patria se aflá in Bauerbach, introducendu-si pie-sele: „Intriga si amoru“, — „Fiesco“, — „Don Carlos“ — si facédu schitiele tragediei „Maria Stuart.“ Cea din urma epistola s'a scrisu la anulu 1805. Cartea va contiené 68 de epistole de Schiller, si érá-si atáte de la sor'a sa si barbatulu acesteia. Opulu va aparé la finea anului.

* (Culegereá deplina a poesíloru lui Petöfi) a aparutu dilele trecute in editiunea societátii „Athenaeum“ din Budapesta. Cartea e fórté voluminósa, contiene nóue-dieci si siese de cóle, editiune de lucsu. Prefati'a e de Greguss. Dar nici acésta culegere nu e deplina. Dlu Greguss a stersu din câte-va poesii unele cuvinte, ér din altele a suprimatu strofe întregi, in fine siepte poesii nu se afla de felu intr'ins'a, de óra-ce acele nu convinu legiloru pressei. Unele adeca ataca pe nemti, ér altele — natiunile cealalte din patria. Din caus'a acestoru stergeri, diuariele opositiunile magiare — ca liberale ce sunt — au si atacatu pe dlu Greguss. Ele voru unu Petöfi completu, macaru si cu — pete.

* (O carte interesanta) pentru toti aceia, cari se ocupa de anticítátele romane, a aparutu de curendu la Budapesta. Cartea scrisa in limb'a ungrésca, e intitulata: „Nova Acta Musei Nationalis Hungarici“, (Nóuele acte ale museului natiunalu ungrésca,) — publ. de archeologulu Florea Romer. Publicatoriulu a intrebuintiatu in acésta culegere tóte explicatiunile relative la obiectele mai insemnate din museulu de Pesta si facute — spre nu pré marea onóre a pretinsiloru invetiati magiari — pentru prima-óra de francesulu Desjardins, pe cari apoi acést'a cu spesele ministeriului de culte ungrésca le-a publicatu in limb'a francesca. Romer a mai adausu la explicatiunile lui Desjardins si unu extractu din tomulu alu treile alu opului „Corpus inscriptionum latinorum“, de profesoru berlinesu Mommsen. Éta originalitatea sciintiei magiare! Éta profund'a invetiatura a archeologiloru magiari! Au trebuitu sè vina doi straini, unu francesu si unu prussianu, pentru ca sè esplice ungriloru, ce au ei in museulu loru natiunalu!

* (Dlu dr. Grigoriu Silasi) publica in revist'a magiara din Clusiu unu pré interesantu studiu filologicu, intitulatu: „Anticítatea limbei daco-romane.“

* (Din „1793“,) noulu romanu alu lui Victoru Hugo, pan'acuma s'a facutu nóue editiuni francesce.

* (Dictionariulu limbei tíganesce) a esítu de curendu la lumina in Londra, compusu de Georgiu Bovron.

T e a t r u.

℥ (Oper'a comica din Viena) probéza, cà nemtii sunt pré greoi pentru acestu genu. Acestu nou teatru abié s'a deschisu la 17 jan., si in duminéca trecuta fu inchisu, pentru cà publiculu nu-lu cercetá de felu.

℥ (Duelulu Metternich-Montebello) va figurá acusi si pe scen'a francesca. Unu scriitoriu adeca a prelucratu istori'a acést'a in o comedia, din care unele diuarie au si publicatu extracte.

M u s i c a.

© („Apollo“) publicatiune musicala ce apare in Buda, in nr. 11—12 aduce aceste piese: Potpouri din

Mamsell Angot, La belle capricieuse piesa de salonu de Laveaux, Adio de Lavota, Doine populare, si Canteculu cersitoriului.

☉ (*Offenbach*) a scrisu o opereta noua. Titulu acesteia e: „Perinetta.“

P i c t u r a .

= (*In atelierulu repausatului Kaulbach*) s'a gasitu multe schitie si desemnuri inca nepublicate. — Bruckmann, unu negutiatoriu de arte din München, a si grabitu a cumpără dreptulu de a le reproduce pentru publicitate.

= (*Pentru oper'a cea noua din Paris*) pictorulu Baudry face decoratiunile. Aceste decoratiuni, mai nainte de a ocupá locu in foyer, se voru espune in scol'a de belearte in folosulu Societáti pentru ajutoarea artistiloru. Opulu lui Baudry e cea mai mare pictura decorativa, ce pan'acuma a facutu unu pictoru francesu. Suj'tele propuse artistului, au fostu poes'ia, music'a si dantiulu. Dinsulu a tratatu aceste in 25 de compositiuni. Espositiunea acestora se va deschide in augustu, si conformu diuarielor francesu, ele au sé faca mare sensatiune.

= (*Noulu tablou a lui G. Doré*) „Visulu sociei lui Pilatu“, se afla de vediutu in espositiunea din Londra. Sujetulu e scosu din evangeliulu lui Mateiu. De a stang'a tabloului se vede Claudia Procula, soc'ia lui Pilatu, coborindu incetu pe treptele palatului, inchidendu-si ochii si punendu-si man'a pe frunte. Unu angeru cu aripe de a supra capului ei pare cá i siopteasca de triumfulu crestinismului. In fati'a dinainte stá Mantuitoriulu, impresoratu cu radie splendide, cari paru a vini dintr'insulu, cá-ci cei din pregiuru sunt acoperiti de intunecime. Din daretu se afla figur'a lui Pavelu, radiematu de sah'a sa, si Petru tie-nendu cheile. Mai incolo stau nesce viteji cruciati, pa-

rinti bisericesci, patriarhi, martiri si alte tipuri ale invingerii crestinismului. Diuarielile anglesu lauda multu acestu tablou.

Suvenirea mortiloru.

† (*Alesandru Bujoru*,) unu june cu talentu, care a debutatu si pe campulu literaturei nóstre, dupa o viétia fórte aventuriósa si-a gasitu mórtea (in 13 jun.) la Oradea-mare printr'unu incidentu asemene aventuriósu. Detairile nu se pótu publicá. Totu ce putemu pune sub ochii publicului, este, cá dinsulu lovitu peste capu cu bastonulu de unu tineru romanu studentu de legi, dupa suferintie grozave de trei septemani si-a espiratu sufletulu.

† (*Andrei Niachi*,) protopopu in Buteni (comit. Aradu) a repausatu la 4/16 juniu, in etate de 48 ani.

Post'a Redactiunii.

Siomosiu. Doinele si chiiturele au sositu. Cele p prime nu sunt din 48. Dar Ciobanulu ce mai face?

Baia-mare. Dlui P. D. Poesiile sunt la noi. Se voru publicá acusi. Incatu pentru rugare, bucurosu amu face, dar nu vomu fi p'aice. Noi credemu, ca ar fi mai bine se te duci la Satu-mare.

Aradu. Dlui A. P. Afara de cea d'antaiu, care e slaba si nu mai e ocaziunala, celelalte tóte voru urmá.

La finca semestrului antáiu, vinimu sé ceremu sucursulu onorab. publicu si in viitoriu. Cu cátu acest'a va fi mai caldurosu, cu atát'a mai multu vomu fi si noi in stare a satisface doriintiele abonantiloru nostri.

Nu promitemu multe, dar vomu fáce totu ce va atêrná de la noi, pentru indestulirea publiculu nostru cetitoriu.

Vomu dá nu numai lectura interesanta, placuta si instructiva, dar sperámu a puté publicá mai adese-ori si portrete si ilustratiuni.

Pretiuulu pe jumetate de anu 5 fl., pe trei luni 2 fl. 60 cr., — pentru Romania pe jumetate de anu unu galbenu.

Totu cu acésta ocaziune reamintimu, cá abonantii nostri si-potu comandá de la noi urmatóriele carti: „Cavalerii noptii“, romanu din limb'a francesu, in cinci tomuri, tóte la olalta constau 2 fl. 50 cr.; — „De unde nu este rentórcere“, romanu intr'unu tomu, 50 cr., — „Nouvelle“ de Iosifu Vulcanu, trei tomuri, temulu antáiu si alu doile cáte 50 cr., alu treile 1 fl.

Precum si aceste tablouri: Al sandru domnu alu Moldovei primindu insemnele domniei, — Coriolanu si Veturia, — Inaugurarea academiei romane in Bucuresci, — Traianu cu óstea trece Dunarea, — si portretulu lui Ionu Brateanu, fia-care consta cáte 60 cr.

Budapesta 15/27 juniu 1874.

Redactoru si editoru:

Iosifu Vulcanu.

Proprietariu, redactoru respundietoru si editoriu: **IOSIFU VULCANU.**

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1874. Calea tierei nr. 39.

Esemplare complete mai avemu din inceputulu anului.